



Baldersbrønde

Har du lyst til at se en gammel landsby, der rummer nogle sagnomspundne steder, så er turen gennem Baldersbrønde lige noget for dig. Landsbyens gårde lå førhen i en ring omkring byens gadekær, mens husene lå tæt ved gadekæret. Gårdene er væk i dag, men flere af husene ligger fortsat nær byens gadekær.

Du kan supplere turen med: *Historisk skattejagt for børn og voksne gennem Baldersbrønde.*

Navnet Baldersbrønde blev første gang registreret i 1321 som *Baldorpsbrynnæ* og betyder *Brønden ved Ballis udflytterbebyggelse.*

Førhen var Baldersbrønde en mellemstor landsby, der i 1600-tallet havde 12 gårde og 4 huse.



Turen gennem Baldersbrønde er til fods. Den kan gøres kortere eller længere.

Er du med bus, skal du tage linie 123 hertil.

Er du i bil eller på cykel, kommer du til Baldersbrønde via Roskildevej. Drej af kort før gangbroen over Roskildevej, for her er indgangen til landsbyen.

Parker bilen/ cyklen ved gadekæret (nr. 1).

Start turen ved gadekæret.



1. **Gadekæret** var tidligere en stor sø, der fyldte hele det område, som i dag ligger hen som en velplejet grøn græsplæne med blomstrende påskeliljer om foråret. Forestil dig, at gårdene førhen lå i en kreds rundt om søen, mens husene skød frem på landsbyens fællesareal nær gadekæret.

Gå over på den modsatte side af gaden til L.A.Rings Vænge.



2. Hvor der i dag ligger en moderne boligbebyggelse ved **L.A. Rings Vænge**, lå en af Baldersbrøndes gamle gårde, **Balderslund**, førhen. En rød mur med gårdens navn minder folk om den gamle gård.

Følg lidt længere fremme Ludvig Finds Vej til venstre.

Nyd **Ludvig Finds Vejs** smalle og krumme form. Den viser, at du går på en gammel vej fra middelalderen. Dengang lå der en gård ved navn **Store Gård** på højre side. I dag ligger der en række nyere villaer her.

3. Længere fremme ses et yndigt stråtrækt hus med sort bindingsværk (**Ludvig Finds Vej 8**). Huset er en gammel håndværkerbolig fra 1853. I slutningen af 1800-tallet var det en **hjulmand**, der boede her.

I midten af 1900-tallet en **tømrer**.



Gå til venstre for enden af vejen. Du kommer nu til den sagnospundne brønd, som landsbyen har fået navn efter.



4. Baldersbrønd

Det fortælles, at Baldersbrønde engang var skueplads for et trekantsdrama omkring den norske kongedatter Nanna. Men der er to fremstillinger af denne kamp.

Den ene kan læses i Saxos Danmarks Krønike fra begyndelsen af 1200-tallet. Saxo fremstiller kampen om Nanna som en kamp mellem de nordiske guder og en af de nordiske kongesønner. Han fortæller, at det er guden Balder, der kæmper med den svenske kongesøn Hød om den norske Kong Gevars smukke datter Nanna. Den kristne Saxo tilkendegiver med glæde, at det er Hød, der vinder kampen og derfor gifter sig med Nanna.

Lidt ærgerlig konstaterer han, at kampen et par år efter blusser op igen. I et slag her ved Baldersbrønde kæmper guden Balder atter med kong Hød. Da Balders mænd under slaget er tørstige, begynder Balder at grave efter vand og finder hurtigt en kilde. Hans mænd kan nu slukke deres tørst og besejrer kort efter Høds hær. Kilden får selvfølgelig navn efter Balder. Efter Saxos mening er landsbyen således navngivet efter guden Balder. Selvom Balder sejrede ved dette slag, så blussede kampen ifølge Saxo op en tredje gang. Og tredje og sidste gang var det atter Hød, der ikke blot sejrede, men samtidig dræbte guden Balder.

I en anden fremstilling af slaget er det ikke guden Balder, der kæmper mod Hød om den norske kongedatter Nanna, men derimod Hedekongen Baldur. I dette sagn finder kampen om Nanna sted ved Baldersbrønde, hvor kong Baldurs hær har slået lej. Denne lej bliver omringet af Hothers hær. Selvom Hedekongen Baldur har mad nok til sin

hær, så slipper vandet op, og en varm sommerdag kan hans mænd ikke mere. Mens Baldur rider rundt for at trøste sine modløse mænd, standser hans hest pludselig. I stedet for at gå videre skraber den i jorden med sin hov, og langsomt vælder en kilde frem med det klareste vand. Baldurs mænd slukker hurtigt deres tørst, fortsætter kampen og besejrer behændigt Hother og hans hær under et nyt angreb. Dermed har Baldur vundet Nanna, gifter sig med hende og bosætter sig her. Således får Baldersbrønde sit navn, og så dramatisk er landsbyens grundlæggelse, - altså, alt ifølge dette sagn, der tilføjer, at kilden aldrig tørrer ud.

Spørger man navneforskerne, betyder Baldersbrønde brønden ved Ballis udflytterbebyggelse. Ifølge dem har landsbyen altså fået navn efter en stormand Balli, der etablerede en bebyggelse nær brønden.

Bag brønden ses en hvid bygning med en gul fløj. I dag



er det en privatbolig, men fra 1857-1901 fungerede den som **Baldersbrønde Skole**.

Mens Balders hest ifølge sagnet

var snarrådig, var skolen lang tid undervejs. Selvom landsbyen allerede i 1811 havde anskaffet grunden her til en kommende skole, blev skolen, med 46 års forsinkelse, først bygget i 1857. Og skolens levetid blev kortere end anlægsperioden, for allerede i 1901 blev den afløst af en nybygget skole på den anden side af Roskildevej.

Den gamle skole har siden fungeret som privatbolig. Fra 1901-1914 boede den berømte maler **L.A. Ring** her.

I 1914 flyttede maleren **Ludvig Find** ind med kone og 12 børn. Begge har på hver sin måde lavet mange malerier fra landsbyen. Baldersbrønde hylder begge ved at opkalde hver sin gade efter dem.

Gå lidt tilbage og følg stien til højre for 'skolen'. Du er snart efter oppe på Roskildevej. Gå til højre ned mod Hedehusene.



5. Stands ved det røde teglstenshus (Roskildevej 422). Det er stuehuset til **Baldersbrønde Mølle**. Selve møllen, der blev bygget i 1889, var opført i hollandsk stil. Den var aktiv indtil 1955, men er nedrevet i dag. Et møllehjul antyder, at der førhen var en mølle her.

Vend om, gå tilbage til gangbroen over Roskildevej og gå over broen.



6. Roskildevej, du på denne måde passerer, blev anlagt i 1760'erne og gik dengang fra København til Roskilde. I dag er vejen buet og splittet her, men førhen var den lige, da den var tegnet efter en lineal.

Tidligere var der en **bom** over vejen, hvor de kørende skulle betale. Bommen var sat ud for møllen. Mens en vogn med seks heste skulle af med 12 skilling, slap én med kun to heste med 6 skilling. Den 1. april 1915 blev bommen nedrevet, fordi antallet af biler steg voldsomt.



På den anden side af Roskildevej, skal du gå til højre ned mod Hedehusene.

7. Der hvor Let-Køb ligger i dag, åbnede maler J.P.



Jensen i **1891** en lille købmandsbutik, der på grund af hans profession blev kaldt **Malerens**. Siden har der været købmand på dette sted, selvom det gamle hus er væk i dag.



8. Der hvor nogle gule rækkehuse ligger i dag, lå *Baldersbrøndes anden skole* førhen. Den fungerede dog kun som skole i 15 år, fra 1901 til 1916, idet børnene i 1916 blev overflyttet til den nybyg-

gede skole, Hedehusene Skole. I 1967 nedrev man skolen her og byggede i stedet de gule rækkehuse.

Fortsæt ned mod Hedehusene. Efter 2-3 minutter ser du et hus på venstre hånd.

9. Bomhuset står der med stor skrift på huset, for det er et gammelt bomhus, hvor den mand, der opkrævede vejafgift, boede. Førhen lå der et Bomhus ved hver mil. Der lå således dengang et ved *Damhussøen*, et ved *Vridsløselille* og dette ved Baldersbrønde. Bomhuset her lå oprindeligt tættere på Roskildevej, men blev i 1932 flyttet lidt tilbage på grunden.



Gå endnu et par minutter ned mod Hedehusene. På højre sider ser du et grønt indhak i krattet.



10. På en grøn græsplæne står en **3-milesten**. Den markerer, at du nu er 3 mil fra København. Den bærer kongen Frederik 5's navnetræk, da det var, mens han var enevældig konge, at

Roskildevej blev anlagt her.



Vend nu om, og gå tilbage mod gangbroen.

Har du tid - og kræfter - kan du lave en afstikker til en af landsbyens gamle udflyttergårde. Følg da den grønne sti, Baldersstien, bag Let-køb. Efter ca. 5 min. gang ser du et gammelt gult hus på højre hånd.



11. Det er **Charlottegård**. Gården lå oprindeligt inde i Baldersbrønde, men flyttede ud af landsbyen til sin mark i 1860. Gården var på den tid ejet af J.P. Langgaard, der ejede Hakkemose Teglværk. Gården blev bygget af de karakteristiske gule sten, der blev fremstillet på tegl-værket tæt herved.

Den nybyggede gård fik navnet Charlottegård efter J.P. Langgårds hustru, Charlotte Seydewitz. Stuehuset er i dag omdannet til ungdomsboliger, og jorden er blandt andet bebygget med boligbebyggelsen Charlotteager.



Gå tilbage til Roskildevej, og gå over gangbroen. Stands midt på broen og bemærk det hus, der anes bag Hotel Svalen.

12. Huset er også en af de gamle gårde, der flyttede ud af landsbyen. Det er **Georg Hansens gård** eller stuehus fra 1907, der ligger her. Gårdens marker er i dag omdannet til parcelhuskvarterer *Moseager, Lilleager, Tjørne-ager, Rosenager, Digeager og Gårdager*.



Forsæt over gangbroen.



13. Bemærk undervejs det søde gamle hus fra 1827. Det var førhen et lille **husmandssted** med 6 td. land.

14. I det **maleriske gule hus** fra 1877, der danner indgangsportal til landsbyen, holdt **karet-mageren** oprindeligt til. Siden flyttede en tømrer ind, der også havde et røgeri.



15. På den modsatte side ses et par **ældre huse** (*Baldersbrøndegade 4 og 6*). Det første hus er fra 1827. Der holdt en **træskomand** førhen til. I det andet hus, der er fra 1877, boede **landposten** omkring 1900.

16. Foran ligger det gamle fællesareal, *forten*. I 1980 re-etablerede bylauget **bystævnet** for at mindes, at



bønderne før landboreformernes tid samledes der for at aftale, hvordan de skulle dyrke landsbyens marker. Mens selve bystævnet har været nedtaget, er bylauget, **Baldersbrønde Bylaug**, modsat kommunens andre bylaug, aldrig blevet opløst.

På fortens findes også en **mindsten** om freden i 1945. På stenen står der, "TIL MINDE OM DANMARKS BEFRIELSE DEN 5 MAJ 1945".



17. På højre hånd ses et husmandssted, der tidligere havde 4 td. land syd for landsbyen (*Baldersbrøndegade 8*). Foran lå landsbyens **spøjtehus** indtil 1920.



18. Nyd længere fremme **Kalkmandens hus** fra 1777 (*Baldersbrøndegade 10*). Et smukt hvidt hus med blåt træværk og stråtag. L.A. Ring har malet et udtryksfuldt billede af den gamle kalkmand, der boede her omkring år 1900.



19. **Baldersbrøndegade 22, 26 og 28** var førhen håndværkerhuse fra ca. 1900.



Du er nu ved turens udgangspunkt.

Er du på cykel, kan du eventuel tage ud og se to gamle sagnomspundne bronzealderhøje. Følg gang- og cykelstien lidt fremme. Passer Baldersbuen. Kør ned under motorvejen. De to bronzealderhøje ses kort efter på venstre hånd.

20. Ifølge det gamle sagn om Hedekongen Baldur ligger Baldur begravet i den ene høj, mens hans hest, der fandt vand, er begravet i den anden høj.

